

STEDETS KRÆFTER

SKAMLINGSBANKEN I MINDERNES LYS

I landskabet omkring Højskamling findes en række spredte monumenter og mindesmærker, der indkapsler Skamlingsbankens DNA som et sted, en talerstol, en talens kampplads, hvor vigtige sager og budskaber er italesat. Mindesmærkerne er både vidnesbyrd om den civile kamp for frihed, et gryende demokrati og dansk sprog og kultur i Nordslesvig i det 19. århundrede og den væbnede kamp mod den tyske besættelsesmagt i Syd- og Sønderjylland under 2. verdenskrig.

SKAMLINGSBANKESTØTTEN

På Skamlingsbankens højeste punkt, Højskamlingen, står den 16 meter høje Skamlingsbankestøtte til "Minde om den danske sags forkæmpere i Slesvig".

MINDESMÆRKE FOR N. F. S. GRUNDTVIG

4. juli 1884 blev mindesmærket for Grundtvig på Skamlingsbanken indviet. Mindesmærket blev rejst på initiativ af nordiske højskolefolk til minde om hans tale ved sprogfesten i 1844.

1848-1850
Treårskrigen
(1. Slesvigske krig)

1849
Grundloven vedtages

1864
Danmark taber krig til
Preussen og må afstå
Slesvig, Holsten og
Lauenborg.

1914-1918
1. Verdenskrig

1915
Kvinderne opnår stemme-
og valgret til rigsdagsvalg

1920
Genforeningen

1933
Nazisterne kommer til
magten i Tyskland

1940
Danmark besættes
af Nazityskland

1945
Befrielsen

1843-1847
Sprogfesterne på
Skamlingsbanken

1863-1866
Mindestøtten rejses,
sprænges og genrejses

1864
Skamlingsbanken bliver en
del af kongeriget Danmark

1903
Talerstol på
Skamlingsbanken invies

1912
Dansk Kvindesamfund
holder møde om kvindernes
valgret.

1919
National sangfest

1934
Det Unge Grænseværn
afholder landsmøde

1945
Den store Befrielsesfest

1948
Klokkestablen indvies

1998-
Opera på Skamlingsbanken

2021
Oplevelsescenteret på
Skamlingsbanken åbner

MINDESMÆRKE FOR LAURIDS SKAU

Mindesmærket for Laurids Skau blev indviet 18. maj 1893. Mindesmærkets bronzemedaljon er udført af den berømte billedhugger Hans W. Bissen, som selv var født ind i gruppen af dansksindede nordslesvigere.

MINDESMÆRKE FOR TH. REGENBURG

2. september 1898 blev mindesmærket for den tidligere departementschef i ministeriet for Slesvig, Theodor Regenburg, indviet. Regenburg var ansvarlig for det omfattende fordanskningsprogram i Mellemslesvig i perioden 1851-1864.

MINDESMÆRKE FOR MOURITZ MØRK HANSEN

Mindesmærket for præsten Mørk Hansen blev indviet 30. juni 1899. Mindesmærket havde inden sin indvielse vakt en del debat pga. dets størrelse og lighed med et monumentalt gravmæle.

TALERSTOLEN

Den særprægede talerstol på Skamlingsbanken blev indviet 24. juni 1903. Talerstolen, som er tegnet af Lorenz Fröhlich, består af en cirkelformet platform omkranset af flere større sten, ses en blanding af nationale, kristne og oldnordiske symboler.

MINDESMÆRKE FOR CHRISTIAN FLOR

Den 14. juli 1912 blev der afsløret et mindesmærke for professoren og højskolemanden Christian Flor, som var blandt initiativtagerne til de første sprogfester på Skamlingsbanken.

MINDESMÆRKE FOR PEDER SKAU

Den 21. juli 1921 blev det sidste mindesmærke for en enkeltperson indviet på Skamlingsbanken. Mindesmærket blev rejst for Laurids Skaus bror, Peder Skau, for hans livslange indsats for danskheden i Sønderjylland.

KLOKKESTABLEN

Klokkestablen blev indviet 2. maj 1948, som mindesmærke over de 83 modstandsfolk i region III, som faldt i den væbnede kamp mod den tyske besættelsesmagt 1940-45.

MINDESMÆRKE FOR HANS IVER STAAL

I 2020 blev mindesmærket for møller Hans Iver Staal flyttet fra Aleer til Skamlingsbanken.

NATURENS KRÆFTER

SYD- OG SØNDERJYLLANDS HØJESTE PUNKT

Skamlingsbanken er med en højde på 113 meter over havet Syd- og Sønderjyllands højeste punkt. Fra Højskamling falder landskabet stejlt mod både øst og vest. Mens bakkerne mod øst ender i Lillebælts bølger, flader landskabet mod vest ud i et plateau omkring 60 meter over havets overflade. Det niveau fortsætter vestpå ind til den Jyske Højderyg. Fra Skamlingsbanken top kan man se helt til Hejls Nor, hvor 1864 grænsen gik og ud over Lillebælt, der i dag er Danmarks største marine naturpark.

Lige som i dag var det synet af det summende bakkede landskab med en fantastisk udsigt, der mødte Lauritz Skau og de øvrige herrer, da de i 1842 ledte efter et sted at holde Folkemøde.

GLETSJERNES PÅVIRKNING SES STADIG I DAG

Skamlingsbanken består af en stærkt sammenblandet randmoræne af sten, grus og ler skabt af istidens gletsjere. Den store variation i jordbunden inden for korte afstande giver varierede leveforhold til dyr, planter og svampe og gør Skamlingsbanken til et hotspot for biodiversiteten – et levested for mange forskellige arter og ikke mindst mange sjældne arter. Umiddelbart vest for støtten giver en sandpude gode leveforhold for blandt andet timian, viol, blåhat, knopurt, hedelyng og djævelsbid, der alle er tilknyttet de næringsfattige jordforhold. Om efteråret titter de farverige sjældne vokshatte (svampe) frem.

Sommerfuglen Lille ildfugl søger nektar i blomsten blåhat

ET RIGT OG VÆRDIFULDT GRÆSLAND

Skamlingsbanken rummer landsdelens biologisk mest værdifulde græsland. Her lever en mangfoldighed af planter, dyr og svampe, der alle er tilknyttet det åbne græsland. Græslandets planter og svampe er meget sårbare – tilgroning med træer og buske skygger planterne væk og blot en enkelt gødsning kan ændre plante- og dyrelivet generationer frem i tiden. Store dele af Skamlingsbankes bakkede terræn er uopdyrket og har været det siden jernalderen. Dengang blev de svært tilgængelige arealer, der lå fjernt fra landsbyen, brugt til fælles græsningsjorde. I dag er det fortsat græssende dyr, der holder landskabet åbent og fri for træer og buske.

Trævlet vokshat vokser på Skamlingsbanken og hører til blandt de mest sjældne svampe ikke bare i Danmark, men i hele Europa. Svampen findes kun på det mest værdifulde græsland, der aldrig har været under plov eller gødsket, og hvor der har været dyr på græs i mange år. Foto: Bo Levesen.

